

مانامه آگاهی حقوقی

ارگان نشراتی وزارت عدلیه جمهوری اسلامی افغانستان

سال هفتم

شماره ۱۲۲

۳۱ اسد ۱۳۹۲

2013

22

August

ملاقات وزیر عدلیه با رئیس جدید (INL)

ژانرالی بشیر احمد ذیلی

تا آنکه اشخاص متخصص و مجرب با یک معاش مناسب بتوانند این بست ها را احراز نمایند.

بعلا رئیس جدید (INL) در مورد توان بخشی و ارتقای ظرفیت کارمندان وزارت عدلیه گفت که در بخش ارتقای ظرفیت باید یک آمریت با تشکیلات وسیع وجود داشته باشد که ما آنها را آموزش بدهیم تا آنها بتوانند در آینده رهبری را به دست گرفته و برنامه ها را خودشان به پیش ببرند و به مرور زمان از تشکیلات خارجی ها کاسته شده و به تشکیلات افغانها افزوده شود.

وزیر عدلیه ضمن موافقت با این موضوع از رئیس (INL) خواست که به عوض ورکشاپ های کوتاه مدت، کورس های طولی المدت را دایر نمایند و هر کس نظر یسه سوسیه خودش کورس های دوره ای را به شکل متناوب سپری نمایند و در ضمن برنامه های آموزشی باید طوری طراحی شوند که جنبه عملی داشته و موثریت آن در کار های روزمره قابل لمس باشد.

وی همچنان فرمود که قبل از ارایه برنامه های آموزشی باید یک ارزیابی کلی صورت گیرد و نظر به نیازمندی های برنامه های آموزشی ارایه گردد. و از رئیس (INL) خواست که ریاست تقنین وزارت عدلیه را کمک و حمایت بیشتر نمایند.

در اخیر طرفین روی ماده ۲۶ قانون اجراءات جزایی نیز بحث و گفتگو نمودند.

آقای بکستر هند رئیس جدید ریاست بین المللی مبارزه با مواد مخدر و تنفیذ قوانین وزارت خارجه امریکا (INL) در افغانستان و هیئت همراه شان روزسه شنبه مورخ ۱۳۹۲/۵/۱ با غارنپوه حبیب الله غالب وزیر عدلیه دولت جمهوری اسلامی افغانستان در دفتر کارش دیدار و گفتگو نمودند.

طرفین ضمن ملاقات تعارفی روی بعضی موضوعات ذیعلقه نیز بحث و گفتگو نمودند.

ابتدائیس جدید (INL) از کار کرد های JSSP و ریاست های مختلف وزارت عدلیه معلومات داده و خواست تا سفارشات و توصیه های وزیر عدلیه را نیز با خود داشته باشد.

وزیر عدلیه با اظهار سپاس و قدردانی از کمک های JSSP و وزارت عدلیه فرمود که JSSP منتظر هدایت ما نباشند بلکه باید خودشان ابتکار عمل را در دست گرفته و ساعت ایجاد اصلاحات بنیادی در ادارات شوند.

وزیر عدلیه همچنان فرمود که با در نظر داشت فساد اداری که در افغانستان وجود دارد اصلاحات بنیادی یک امید برای آینده بهتر افغانستان و به خصوص در بخش اداره بوده می تواند.

وی اضافه نمود که نظر به ارزیابی کمیسیون اصلاحات اداری و خدمات ملکی، وزارت عدلیه در درجه دوم قرار دارد و بسیاری از بست های ریاست های آن به رقابت گذاشته خواهد شد.

نگاه اجمالی به حقوق اداره

شیخ ونگرلی بیس له خوابه امانی

حقوق اداره از دو واژه حقوق و اداره ترکیب شده به این معنی که حقوق جمع حق و حق چیزیکه کسی آن را مطابق شریعت و قانون باید داشته باشد یا بدست بیاورد اما اداره عبارت از مجموع قواعد و اصول حاکم در یک اداره که بر وسیله آن میتوان حق خود را بدست آورد میباشد.

اداره به معنای گرداندن یا به گردش آوردن کار است. شناخت دقیق حقوق اداری هم نیازی به معرفت مفهوم اداره از نظر صوری و ماهوی دارد. اداره از نظر صوری و ماهوی به دو گونه گفته شده یعنی از نظر صوری مطالعه وظایف و فعالیت های مجبوعه دستگاه سازمانها و ادارات دولتی و ماموریتی است که زیر نظر هیات حاکمه و مقامات سیاسی به تامين نظم عمومی و رفع نیاز های جامعه و یا مردم می پردازد.

و اما از نظر ماهوی قواعد و مقررات حاکم به دستگاه اداری دولتی است که وظایف و تکالیف سازمانهای اداری دولت بخصوص سازمانهای اجرایی و روابط آنها را با مردم تعیین میکند. بلاخره باید گفته شود که حقوق اداره در حقیقت تنظیم کننده رابطه فرد با دولت است.

در حقوق اداره شغل عامه دارای نظام بی مانع و شغل عامه دارای نظام با مانع مطرح میباشد. که درین نوشتار در رابطه به شغل عامه با مانع بحث خواهیم داشت.

شغل عامه دارای نظام با مانع

شغل عامه دارای نظام با مانع دارای خصوصیات مختص بخود میباشد و از جانبی پرسونل مخصوص را اقتضا میکند که برای یک دوره معین خود را وقف فعالیت اداری کرده استخدام پرسونل مذکور در اداره بوسیله رژیم اداری مخصوص که عبارت از رژیم پیشرفت اداری، ترفیع رتبه و غیره میباشد. تنظیم میگردد. پس نظام با مانع دارای دو عنصر اساسی است که یکی قانون و اصول و دیگری دوره ماموریت میباشد.

قانون یا اصول عبارت از یکتعداد مقررات مربوط به شغل عامه بوده که بر اساس آن متصدیان شغل عامه مزد یگران عادی تلقی نمیشوند بلکه دارای حقوق و وجایب میباشد مثلاً قانون خدمات ملکی، مقرر امور ذاتیه کارکنان خدمات ملکی که در رابطه به حقوق و وجایب مامورین و استخدام آنها بطور دایم تذکر داده شده است.

از جانب دیگر پرسونل اداری باید در همجو سیستم اداری باید دارای معلومات کافی اداری باشند تا بتوانند وظایف اداری را نیز انجام دهند.

در اجراءات، ماموریت نه تنها مشتمل بر استخدام در یک شغل معین و مشخص میباشد بلکه برای شخص استخدام شده یک سلسله وظایف و مقام های متنوع در داخل اداره موجود میباشد. مانند بعد از دوره تحصیل باید تقرر صورت گرفته الی اكمال سن (۶۵) سالگی باید اجراء وظایف نمایند. درین جریان شخص استخدام شده وظایف و مقامهای مختلف و مهم را اشغال نموده و علاوه آن در جریان این مدت مسئله ارتقای ظرفیت، مسئله بلند رفتن رتبه و معاش نیز صورت میگیرد. درین سیستم مامور تمام دوره ماموریت خود را وقف وظیفه اداری می نماید.

در سیستم شغل نظام عامه با مانع، اداره نمیتواند خود سرتاه مامور را به استثنای حالات خاص از وظیفه سبکدوش نماید. هرگاه تغییر یا تعدیل در تشکیلات اداری صورت گیرد به اساس این تعدیل شغل مامور را که قبلاً در آن ایفای وظیفه نموده، لغو گردد اداره مکلف است که وی را به شغل جدید مقرر نماید. چنانچه در ماده چهارم مقرر امور ذاتی کارکنان خدمات ملکی آمده که:

د بشخو په وړاندی د تاوتریخوالی منع

(په محمد عرف (صاحب)

انسان د ټولني د موجود په حيث د پيدايښت څخه یعنی د بابای آدم (ع) د پيدايښت څخه د طبيعي حوادث او د وحشي ځناورو د حملو په غلبه باندي جنگ جگړه کړی ده دا جگړه ډيري جمعی وی کله ناکله بدلغه جگړې او مبارزه کښی بشخینه او نارینه بشر په مشترکه توگه سهم درلوده بشخینه دنارینه په توگه د جگړی په میدان کی د هرډول حوادث په وړاندی فعاله او ارزنده سهم درلوده چی د دا ډول با ارزښته فعالیتونو ټپي او نهائي تاریخ په زړه لری.

د بشخي ارزښت او مقام د قران اونبوی ادحاډیټو له نظره :

باید یادونه وشي چی اسلام ځواکس پیری مخکی د انسانی او اساسی حقونو له نظره نارینه اونبشخینه مخلوق ته د یو سان بشر په توگه کاته کړی او نظر لري .

غزنگه چی د قرانی ایات ژباړه (ترجمه) د دغه مدعا شاهده ده .

او په لاندی ډول سره تشریح ورکول کیږی . بشخینه او نارینه د جنسیت په لحاظ دیوبل څخه برتری (وړاندی والی) نه لری مگر د دواړو امتیاز په تقوا او پرهیزگاری کښی ده څرنگه چی د حجرات د سوره په ۱۳ آیت کی خدای (ج) فرمای: (په تحقیق پیدا کړی بی ما تاسو له یوه نر او بشخي څخه او وگوزولی ما تاسو ټولی او قبیلته تر څو پخپلو کی سره وپیژنی او محترم او مکرم دتاسو دخدای (ج) په وړاندی پرهیز کوونکی او متقی شخص دتاسو ده .

اسلامی شریعت د زنانه لپاره دمیراث حق ورکړی څرنگه چی د سوره النسا په (۷) آیت کښی خدای (ج) فرمای: دنارینه لپاره هغه شي چه دمور او پلار او دخپلوانو لخوا پاتی کیږی خواه کم یا زاد مال وی سهم تعین شوی او ورکیدونکی.

په بل روایت کی فرمای: دایمان په لحاظ کامل مومن لرونکی کسان هغه کسان دی چه دنښه اخلاق (کړوونو) لرونکی وی دتاسو څخه خانگړی کسان هغه کسان دی چه دخپلو بشخو سره نیکه رویه او ښه اخلاق کوی خدای (ج) دنارینه دنښه اخلاقو په هکله دسوره النسا په (۱۹) آیت کښی نارینه شخص ته خطاب کوی او فرمای: (زنانه سره نیکه رویه او ښه اخلاق وکړی)همدا ډول پیامبر (ص) فرمایلی دی.

د بنځو په وړاندې د تاوتریخوالي منع

د تاوتریخوالي ډولونه او موارد:

په عمومي توګه هغه تاوتریخوالي چه مقدس اسلام هغه نه مني مګر په ټولنه کې دبنځو په وړاندې عملي کېږي په څو برخو ویشلي شو:

۱- ژبه یز (ژبه نې) تاوتریخوالی.
دېلو سخت او خرابو کلمو استعمالول. پرله پسې بهاني کول بی احترامی، آمرانه او تهدید کوونکی رفتار کړنې، دبنځي سره خبرې نه کولو څخه عبارت دي.

جنسي تاوتریخوالي — جنسي تاوتریخوالي لکه دبنځي تړل، بندی کول په جنگ اچول د کور څخه دبنځي ویستل، دویښتو کش کول وهل، پکول، ډوډی نه ورکول او داسې نور. حقوقی تاوتریخوالی: نفقه نه ورکول، دبنځي په اصرار سره د سړي منع کول په طلاق ورکولو سره، د بېلې بنځي په واسطه د اولاد ساتنی څخه منع کول — دطلاق او یا د عدت دورو وروسته دمهر حق نه ورکول.

اقتصادي تاوتریخوالی — پدی ډول

تاوتریخوالی سره نارینه بنځه د مالی ازادی څخه منع کوی او د میره د اجازه او رضایت پرته ګټه نه اخلی او داقصادی معاملو داجراء مانع ګرځي او یا د کور دخروج او مصارفو په نه ورکولو سره اقتصادی ضعی (تنګوالي) رامینځته کوی.

د بنځي د فکری ودی او زده کړی منع کولو تاوتریخوالی:

پدی ډول تاوتریخوالی سره نارینه کونښ کوی تر څو د بنځینه ارتباط کورنی یا ملګرو (دوستان) او ټولنیزو مسایلو په وړاندې محدود او د زده کړی اود دندې دلاسه ته راوړلو ممانعت رامینځته کړی.

جنسي تاوتریخوالی:

د هرډول تعرض څخه عبارت دی، چی د بنځي په حیثیت او وقار لطمه یی عی (بد نامی) رامینځته کړی او جنسي او روحی صدمه واړوی جنسي تاوتریخوالی تفاوت لرونکی کیفیت او مرتبې لری، چی د اواز، کتای لرونکی، تحقیقرونکو خبرو سره پیل کېږي او په بدو، ښګنځلو، وهلو، ښکولو جنسي تیږي او د نفس په وژلو سره پای ته رسېږي.

د تاوتریخوالی عوامل (علتونه)

هغه عوامل (علتونه) چی د بنځي په وړاندې د تاوتریخوالی سبب ګرځي، مختلف ډولونه لری د څو علتونو یادونه کوو،

د خلکو د پوهې د کچې ټیټوالی.

بیسوادی د تاوتریخوالی یو ځانګړی علت ده چی په ټولنه کې د تاوتریخوالی باعث ګرځي خلک د دی لپاره چی لوستلي نشي د خپلو دندو او مسولیتونو څخه خبر نه دی کله نا کله د دوی څخه تاوتریخوالی تر سره کېږي.

اقتصادي فقر:

د وطن په ډیری منطقو کښی د دی لپاره چی بنځه ګټه نه لری او یا د نارینه خلکو سره نه غواړی یوځای کارو کړی، او نارینه فکر کوی چی بنځینه دوی پوری باردی له دی کبله په کورنی کی مرد سالاری رامینځته کېږي او نارینه خانونه د بنځو حاکم او مالک بولي.

کورنی تاوتریخوالی:

د وطن په ډیرو ځایونو کی دا ډول تاوتریخوالی ډیر خراب، د کورنه د بنځي په ټینیدو، ځان سوزونی، طلاق، د شرعی حکمونودنه رعایت کولو سره سم د بنځو تعدد (د یوی بنځي څخه ددویمي یا دریمي بنځو سره واده کولو پایلی پیدا کوی، او دکورنی زیات شمیر قربانی بنځي تشکیلی، په جبری توګه واده (نکاح کول)،

د انجلی د رضایت او اراده څخه بغیر په

اجباری توګه واده کول.

په لنډ مهاله توګه واده کول:

د کم عمره انجونو یعنی هغه انجونو چی قانونی عمر او یاد واده اهلیت یی نه وی ترلاسه کړی او د مور او پلار لخوا دوی په واد ورکول کېږي.

په تحمیلی توګه په واده ورکول، پورته عمر یا قانونی اهلیت لرونکی بنځی چی د مور او پلار د پری کړی په وړاندی نشی دری دی، د دوی د غوښتنی څخه بغیر په واده ورکول کېږي.

د ودونو لوږ مصرفونه:

پراخه مال او پیسی چی د میره لخوا اچول کېږي دا هم د کورنی د تاوتریخوالی عامل او بنځي ته په بده سترګه کاته کېږي د میره کورنی د دی لپاره چی خپله د زړه عقده یی د ډیرو مصرفونو له وجه ویستلی وی دتل لپاره د خپلی ناوی سره تاوتریخوالی کوی.

د کورنی د بنځو ترمنځ نه منل شوی

کار ګرځي: (برخورد)

کله نا کله نه منل شوی کار کېږی د

کورنی د تاوتریخوالی عامل ګرځي پدی هکله د ډیره مور یا خور سبب ګرځي تر څو ناوی په کورنی کښی نا سم او زجر وونکی سخت ژوند وکړي.

د بنځو په چارو ګټی د اړوندو اړ ګانونو کمه پاملرنه:

څرنګه چی د اساسی قانون ۵۴ ماده دولت داسی مکلف کړی ده (کورنی دټولنی رکن دی او دولت تر پاملرنی لاندی ده،

دولت د کورنی او په ځان کړی توګه دمو او ماشوم د جسمی او روحی روغتیا د تامین د ماشومانو د روزنی او داسلام سپیڅلی دی له احکامو سره سم د مغایرو رسومود له منځه وړو لپاره لازم تدبیرونه نیسی.

نگاه اجمالی به حقوق اداره

که این مقرره (مقرره امور ذاتی کارکنان خدمات

ملکی) و قانون مذکور (قانون کارکنان خدمات

ملکی) مشتمل بر یکمعداد فصول و مواد میباشد که

به اساس آن از یک جانب حقوق و امتیازات

ماموریت تنظیم شده و از طرف دیگر وجایب

و مکلفیت های مامورین درج آن میباشد.

منابع و ماخذ:

قانون کارکنان خدمات ملکی.

مقرره امور ذاتی کارکنان خدمات ملکی،

مجله عدالت شماره (۵۱) سال ۱۳۸۶.

چتر نوت درسی حقوق اداره، پوهنحی حقوق

و علوم سیاسی پوهنتون کابل.

اداره نمی تواند کارکنان خدمات ملکی را بسدود مجوز قانونی یا حکم محکمه با صلاحیت از کار محروم نماید. پس دیده میشود که درین سیستم مامور دارای حقوق نسبتاً ثابت میباشد و بر اساس قانون مذکور تضمین شده است. از جانب دیگر درین سیستم وجایب مخصوص بالای مامور تحمیل میشود. مانند مامور نمیتواند خود سرانه وظیفه را ترک نماید مگر تحت شرایط خاص که اداره را قبلاً در جریان قرار دهد یا در مسایل سیاسی داخل باشند. در پهلوی این وجایب مامور، اداره مکلف است تا معاش مامور را بسپرد و یا در هر گاه مامور متقاعد گردد از حقوق تفاعد باید استفاده نماید. همچنان مامور متقاعد پاینده به یک سلسله مقررات میباشد که این مقررات در داخل یک مقرره که بنام مقرره تنظیم حقوق تفاعد کارکنان خدمات ملکی یاد میشود تسجیل گردیده است.

مضاربه یا مشارکت کار و سرمایه

تهیه کننده: دودانه فضالی

که این قرض مرا سرمایه مضاربه قرار داده و با آن کار کند تا هر دو نفر از سود حاصله از آن مستفید شویم این امر نیز در مضاربه درست نبوده و حلال نیست. ماده ۱۲۶۳ قانون مدنی در این زمینه ذیلا حکم می نماید: "سرمایه باید پول نقد و معلوم بوده به مضاربت تسلیم گردد و دینیکه بر ذمه شخص است سرمایه شده نمی تواند."

سرمایه مضاربه صرف در تجارت مصرف می شود:
هر گاه دو تن به منظور قرار داد مضاربه سرمایه گذاری نموده و کار کنند در این مورد سرمایه فقط مختص بسه کار گیری در تجارت از طریق خرید و فروش کالا (بیع) می باشد و استفاده از آن در قسمت تولید و توزیع کالا و سایر موارد از این قبیل صحیح نمی باشد. بناً سرمایه مضاربه باید در امر تجارت به کار گرفته شود مثلاً اگر شخصی سرمایه مضاربه را موتر خرید و از آن، جهت حمل و نقل کالا استفاده نماید تا مفاد ناشی از آنرا طبق موافقه ای از قبل تعیین شده بین شان تقسیم کنند مضاربه باطل خواهد بود.

تعیین سود معین در مضاربه ممنوع است:

گرفتن پول از کسی به منظور سرمایه مضاربه به این شرط که اصل پول را به همراهی مقدار پول اضافه بعد از مدتی به صاحب پول بپردازد. این قرار داد مضاربه نیست بلکه زیا بشمار رفته و حرام می باشد. در قرار داد مضاربه حق تعیین مبلغ مشخص را ندارند هر گاه اگر یکی از طرفین قرار داد مضاربه مبلغی را به عنوان سود بطور ماهوار مشخص کردند و یکی از آنان متعهد به پرداخت آن گردد این پول ریا محسوب شده هم دادن و هم گرفتن آن حرام است.

اما نا گفته نباید گذاشت که بانکه می تواند به عنوان مالک و سرمایه گذار سرمایه نقدی را برای انجام معامله تجاری در اختیار متقاضی قرار داد مضاربه اعم از اشخاص حقیقی یا حکمی قرض کرده تا سود حاصله از این معامله را به اساس توافق قبلی بین شان تقسیم کنند.

مضاربه عقدیست جایز به این مفهوم که هر یک از طرفین قرار داد مضاربه می تواند اگر خواسته باشند از ادامه همکاری انصراف داده و با برگشت سرمایه و تقسیم همان مقدار سود بدست آمده قرار داد مضاربه را فسخ نماید. اداره در شمار بعدی

در حدیث قدسی پیغمبر (ص) از پروردگارش روایت می نماید:
خداوند می فرماید: "من سومی شریک با هر () دو شریکی هستم که تا زمانی به هم خیانت نکرده اند. هر گاه به همدیگر خیانت کردند من از بین ایشان خارج میشوم و شیطان با ایشان شریک میگردد."

پس از جمله قرار دادهایکه اسلام آنرا مجاز دانسته قرار داد مضاربه است که مفاد حاصل از آن کاملاً حلال می باشد به عباره دیگر در مضاربه پول از یکی و کار از دیگری بوده که طرفین قرار داد متعهد می شوند تا سود حاصله را بر اساس توافق و قرارداد ای که باهم نموده اند بین خود تقسیم کنند. چنانکه ماده ۱۲۶۱ قانون مدنی در مورد مضاربه چنین تصریح می دارد: "مضاربت، شریکیت بین دو شخص که یکی به پرداخت سرمایه و دیگری که مضاربت نامیده می شود به انجام عملی در آن سهم می گیرد."
در قرار داد مضاربه سرمایه باید پول نقد باشد فلهاذا اشخاص و افرادیکه متقاضی قرار داد مضاربه هستند نمی توانند موارد زیر را به عنوان سرمایه مضاربه قرار دهند:

۱- کالا:

مضاربه با کالا صحیح نیست به طور مثال فردی به نام احمد به عنوان سرمایه گذار خواستار قرار داد مضاربه با شخصی به نام محمود که نیروی کاری خویش را به مشارکت می گذارد می باشد احمد به عنوان سرمایه گذار یک تن نسبت را به عنوان سرمایه مضاربه به محمود یا عامل تحویل می دهد که سرمایه مضاربه ساخته و طرفین از آن معامله سود ببرند.

۲- منفعت:

طرفین متقاضی قرار داد مضاربه نمی توانند سرمایه مضاربه را منفعت قرار دهند مثلاً: سرمایه گذار مضاربه به طرف مقابل قرار داد (عامل) بگوید که منفعت حاصل از باغ میوه مرا سرمایه مضاربه قرار داده و کار جسمی یا فکری از شما باشد و هر دو سود حاصله از آن را ضمن قرار داد و توافقی که خواهیم نمود بین خود تقسیم می کنیم.

۳- دین:

به همین ترتیب دین نیز نمی تواند سرمایه مضاربه بین دو نفر قرار بگیرد
مانند اینکه احمد بالای محمود یک میلیون افغانی قرض دارد و برای محمود می گوید

حقوق خارجیان در سیستم حقوقی افغانستان

که موادیست و هفتم، سی و هفتم و پنجاه و ششم آن راجع به حقوق و وجایب خارجیان بود. قانون اساسی بعدی در افغانستان در سال ۱۳۶۹ به شیوه دموکراتیک تصویب و مواد بیستم، بیست و هفتم، بیست و هشتم، سی و هفتم، پنجاه و ششم و شصت و دوم آن، حقوق خارجیان را تسجیل کرد. "بعد از عقد توافقنامه های بن و ایجاد حکومت جمهوری اسلامی افغانستان، قانون اساسی جدیدی در سال ۱۳۸۲ توسط لویه جرگه (مجلس مبعوثان) تصویب شد. این قانون در واقع مدرنترین قانون در تاریخ قانونگذاری افغانستان بوده که با در نظر داشت منشور ملل متحد، اعلامیه جهانی حقوق بشر و اصول دموکراتیک تصویب گردیده است. بصورت کل در این قانون، مواد چهل و یکم، چهل و دوم، چهل و ششم و پنجاه و هفتم این قانون در باره حقوق و وجایب خارجیان موضوعاتی را در قالب اصول عمومی طرح نموده است."

همچنان که قوانین ملی افغانستان حقوق خارجیان را به رسمیت شناخته است، اعلامیه سازمان ملل متحد در مورد حقوق بشری، افرادی که تبعه کشور محل اقامت خود نیستند دولت ها را مکلف مینماید تا قوانین و مقررات ملی خویش را در مورد خارجی ها در دسترس عامه قرار دهند. همچنان خارجیان را مکلف میسازد تا قوانین، مقررات، عرف و عادات کشور محل اقامت خود را رعایت نمایند.

همچنان حقوق و وجایب خارجیان در مواد دوم، سوم، ششم، هشتم، دهم و چهاردهم اعلامیه جهانی حقوق بشر مصوب ۱۰ دسامبر سال ۱۹۴۸ میلادی، تسجیل گردیده است. به همین ترتیب حق زندگی و امنیت شخصی، حق مراجعه به محاکم ملی، حق تساوی افراد در مقابل مقامات قضائی، حق آزادی رفت و آمد، حق آزادی انتخاب مسکن و ترک آن در این اعلامیه به رسمیت شناخته شده است.

منابع:

- مصطفی دانش پژوه، اسلام و حقوق بین الملل خصوصی (تابسیع و حقوق بیگانگان)، (چاپ اول) تهران: مرکز انتشارات وزارت خارجه، سال ۱۳۸۶.
- ولی محمد، ناصح، حقوق بین الملل خصوصی، جزوه درسی، پوهنهی حقوق و علوم سیاسی کابل، سال ۱۳۸۸.
- اکبر و دیر صافی، حقوق بین الملل عمومی، ریاست نشرات و تبلیغ حقوقی ستره محکمه، کابل، ۱۳۷۰.
- دومینیک روسو، (ترجمه: جواد نسبی زاده)، آزادی سیاسی و حق رأی در فرانسه، تهران: نشر به حقوق اساسی، سال دوم، شماره دوم، سال ۱۳۸۳.
- محمود حکیمی، بحران های عصر ما، (چاپ چهارم)، مؤسسه انتشارات امیر کبیر، تهران، سال ۱۳۸۵.
- قانون اساسی افغانستان
- قانون مدنی افغانستان
- قانون و کلاهی مدافع افغانستان
- اعلامیه های حقوق بشری

قانون اساسی دیگری بود

1.2. حق استخدام در ادارات دولتی؛ در پرست، استخدام شدن در ادارات دولتی، حق اتباع کشور است، مگر استثنای حق را به اساس قرار داد های دو یا چندین جانبه، مقررده استخدام اتباع خارجی در ادارات افغانستان به خارجیان را میدهد، اما خارجیان مکلف به رعایت قوانین نافذه، عقاید و اعتنات مردم افغانستان میباشند. شایان ذکر است که استخدام اتباع خارجی در امور تخصصی، خلاف رشته تخصصی و تحصیلی صورت گرفته نمیتواند.

اما در مورد اشتغال خارجیان در ادارات غیر حکومتی، نمیتوان یک نظر صریح و قاطع داد. نمیتوان گفت که خارجیان حق اشتغال به هر شغلی را دارند، یا نمیشود محرومیت مطلق خارجیان را از اشتغال موجه دانست. بطور مثال مشاغل عمده دولتی منوط به تابعیت است، ولی هستند، مشاغلی که ارتباط به تابعیت ندارند. آنچه قابل ذکر است، اینکه مشاغل آزاد برای خارجیان موقوف به اخذ جواز از مقامات صلاحیتدار است.

شغل و کالت دفاع نیز از جمله مشاغلی است که دارای قدمت ۲۸۰۰ ساله بوده است. در عصر جدید، یکی از موازین محاکمه عادلانه را دسترسی متهم به وکیل مدافع تشکیل میدهد. خارجیان حق دارند، در صورتیکه مورد اتهام قرار بگیرند، وکیل مدافع استخدام کنند. ماده یازدهم قانون تشکیلات و صلاحیت قوه قضائیه، محاکم جمهوری اسلامی افغانستان صراحت دارد: "هر شخص میتواند برای دفع اتهام، به مجرد گرفتاری یا ایبات حق خود وکیل مدافع تعیین کند. در قضایای جنایی برای اشخاص بی بضاعت طبق سند تقنینی مربوط وکیل مدافع تعیین میشود." ماده دوازدهم قانون مذکور، در مورد حق گرفتن ترجمان برای کسانی که زبان رسمی محاکمه را نمیدانند، صراحت دارد: "هرگاه طرف دعوی، لسان رسمی را که محاکمه توسط آن صورت میگیرد، نداند، حق اطلاع به مواد و اسناد قضیه و صحبت در محکمه، به زبان مادری توسط ترجمان برایش تأمین میگردد." بر علاوه آن، اشخاص خارجی میتوانند در دعاوی حقوقی و جزائی اشخاص خارجی، اعم از شخصیت های حقیقی و حقوقی، در محاکم افغانستان، وکالت نمایند. فقره سوم، ماده ششم قانون وکلاهی مدافع افغانستان، در این مورد چنین صراحت دارد: "تبعه خارجی نمیتواند در افغانستان دارالو کاله داشته باشد، اما تحت شرایط ذیل میتواند در محاکم و سایر مراجع جمهوری اسلامی افغانستان، در دعاوی مربوط به اشخاص حقیقی و حقوقی خارجی از مؤکل خویش وکالت نمایند؛

الف: دارای جواز اقامت در افغانستان باشد؛

ب: دارای جواز و کالت از کشور متبوع خویش باشد؛

ج: ذمت مالیاتی خویش را طبق احکام قانون اداء نماید."

همچنان در کشور جمهوری اسلامی ایران استخدام به مشاغل دولتی بر مبنای اصل هشتاد و دوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، ممنوع قرار داده شده است، قسمیکه این اصل صراحت دارد: "استخدام کارشناسان خارجی از طرف دولت ممنوع است، مگر در موارد ضرورت، بسا تصویب مجلس شورای اسلامی."

3. عضویت در پارلمان؛ از آنجائیکه حقوق اعمال حاکمیت در هر کشوری به ملت آن تعلق دارد، و اعمال این حق بگونه مستقیم و یا هم بواسطه نمایندگان منتخب، شهروندان آن کشور صورت میگیرد، پس حق گزینش و کسب عضویت در پارلمان نیز از جمله حقوق شهروندی است که به اتباع یک کشور اعطا میشود. قانون اساسی افغانستان نیز در ماده هشتاد و پنجم خود صحت گذاشته و چنین تصریح میدارد: "شخصیکه به عضویت شوری ملی کاندیدا و یا تعیین میشود، علاوه بر تکمیل شرایط انتخاب کنندگان، واجد اوصاف ذیل باشد: فقره اول: تبعه افغانستان بوده یا حد اقل ده سال قبل از تاریخ کاندیدا و یا تعیین شدن، تابعیت دولت افغانستان را کسب کرده باشد."

4. احراز پست ریاست جمهوری و وزارت؛ بصورت عموم عهده دار پست ریاست جمهوری، شخصی میگرد که حامل تابعیت همان کشور باشد، که آلمان نمونه این دسته کشورها محسوب میگردد، (مجلس شورای ملی ۱۳۷۷) اما تعدادی از قوانین تا به سرحدی پیشرفته اند که، احراز این پست را در گرو متولد بودن از والدین تبعه آن سرزمین می شمارند. افغانستان نماینده این دسته کشورها به شمار میرود. دسته سوم کشور ها، در عین زمانی که تابعیت را برای احراز این موقوف شرط میدانند، اقامت را نیز از شرایط اساسی احراز این پست بشمار میآورند، چنانچه قانون اساسی ایالات متحده امریکا در اصل دوم، بخش اول، پاراگراف پنجم خویش شرط اقامت ۱۴ سال در ایالات متحده امریکا را در کنار سایر شرایط برای احراز این پست، از جایگاه مساوی برخوردار میداند. دولت جمهوری اندونیزیا نیز از مشمول کشور های است که اصطلاح بومی را، قانون اساسی آن در عوض کلمه تبعه، برای احراز پست ریاست جمهوری شرط میداند. بند اول، اصل ششم قانون اساسی دولت جمهوری اندونیزیا چنین صراحت دارد: "رئیس جمهور باید بومی نبوده و در اندونیزیا متولد شده باشد." اصطلاح بومی ریشه در اصطلاحات حقوقی اجتماعی قرون وسطی دارد، زیرا در آن زمان کشیدگی های مذهبی، فئودالیته، و عوامل اجتماعی دیگر، کاروان های مهاجرت را سرعت برقی آسا بخشیده بوده، افراد سئیزه جو، مجرمین تبعید شده و مجرمین سیاسی بخشی بزرگی از این کاروان را تشکیل میدادند. "از آنجائیکه این دسته افراد، عدم رعایت قانون و هتاج های اجتماعی را در کارنامه خود داشتند، مشکل بزرگی در کشور های محل اقامت پنداشته میشدند. چه بسا که در کشوری بر عرصه قدرت برسند که هیچ نوع رابطه معنوی با آن ندارند. از همین سبب است که قانونگذار واژه بومی یا اصیل را بسا کار برده است."

monthly Agahi Hoquqi

Ministry of Justice's Publication Organ

صاحب امتیاز: وزارت عدلیه جمهوری اسلامی افغانستان
 تحت نظر: هیئت تحریر
 سر دبیر: درگاه قضائی
 هیات تحریر: عبدالرحمن عظیمی، فیض الله خواجه امانی، گلالی سنگر خیل عزیزی، دوست محمد عارف شفیق الله نبی زاده و محمد عارف صباح
 دبیرانیر: سید عابد مخمور seyed_abid@yahoo.com
 گزارشگر: بشیر احمد عزیزی
 آدرس: کابل وزارت عدلیه ریاست عمومی مساعدتهای حقوقی
 آدرس اینترنتی: www.moj.gov.af پست الکترونیکی agahi.hoquqi@gmail.com
 شماره تماس: 0752 042 275 (093+ - 700 034 338) (093+)

سال هفتم * شماره ۱۲۲ * ۳۱ اسد ۱۳۹۲ * 22 * August 2013

امضای تفاهنامه میان وزارت عدلیه، انجمن مستقل و کلای مدافع و اداره برنامه انکشافی ملل متحد

جهت توسعه و گسترش عرضه خدمات مساعدت های حقوقی در مسلط ولایات و ولسوالی ها و به منظور تقویت و گسترش همکاری و هماهنگی میان نهاد های ذیربط، تفاهنامه سه جانبه فرض ایجاد مرکز عرضه خدمات مساعدت های حقوقی تحت عنوان (تسهیل کمک های بلا عوض حقوقی) روز سه شنبه مورخ ۲۹/۵/۱۳۹۲ میان وزارت عدلیه دولت جمهوری اسلامی افغانستان، انجمن مستقل و کلای مدافع افغانستان و اداره برنامه انکشافی ملل متحد در افغانستان، در تالار کنفرانس های این وزارت به امضا رسید. این تفاهنامه را بخارنوبه حبیب الله غالب وزیر عدلیه دولت جمهوری اسلامی افغانستان، روح الله قاری زاده رئیس انجمن مستقل و کلای مدافع و آسای پوشروا معاون رئیس عمومی برنامه انکشافی ملل متحد در افغانستان به امضا رساندند.

قانون اساسی افغانستان ارائه مساعدت های حقوقی رایگان برای مظنونین و متهمین بی بضاعت را از مکلفیت های دولت میدانند. به ناسی از این حکم قانون اساسی و ماده (۳) قانون و کلای مدافع افغانستان وزارت عدلیه مکلفیت دارد تا دسترسی به خدمات مساعدت های حقوقی را در قضاایای جنایی برای مظنونین و متهمین بی بضاعت و در قضاایای مدنی برای زنان و اطفال بی بضاعت فراهم نماید. پروژه عدالت و حقوق بشر اداره انکشافی ملل متحد به ادامه همکاری های قبلی شان، با وزارت عدلیه و انجمن مستقل و کلای مدافع در عرضه فراهم نمودن منابع تخصصی و مالی به منظور ارائه مساعدت های حقوقی موثر همکاری می نماید.

حقوق خارجیان در سیستم حقوقی افغانستان

نکته: سید رحمن مرحمانی

اصل پنجم: حمایت و حراست خارجیان، در مقابل اعمال زیان آور، بمعهد دولتی است، که خارجیان در قلمرو دولت مدبور سکونت دارند.

"در حقوق هر کشوری، برای شناخت حقوق خارجیان مواردی وجود دارد، چنانچه در قوانین افغانستان، نیز چنین حقوقی تسجیل یافته است، چون حفظ کرامت انسانی، احترام به مسکن، حمایت از جان و مال، حق اشتغال به شغل و حرفه، حق مراجعه به محاکم قضائی و حق اجرای مناسک دینی خویش".

اما در مقابل، حقوقی نیز وجود دارند که اتباع خارجی از آنها محروم اند، و این دسته حقوق، از این قرار است:

۱. حق رای دادن، و یا به اصطلاح حق انتخاب شدن و حق انتخاب کردن؛ برای اینکه بدانیم آیا خارجیان در بیرون از مرزهای ملی خویش، حق دارند رای بدهند؟ و یا اینکه آیا خارجیان میتوانند حسی انتخاب شدن را داشته باشند؟ قبل از همه باید به این سوالی که آیا حق رای دادن به شهروندان اختصاص دارد، یا خیر؟ جواب داده شود، در این رابطه باید تذکر داد که حق رای دادن را در تمامی کشورها، مخصوص اتباع و شهروندان همان کشور میدانند اما در حقوق اتحادیه اروپا، استثنائی در این مورد موجود است،

چرا که معاهده ماستریخت، اتباع یکی از کشورهای عضو اتحادیه را حق میدهد تا از حق رای دادن در کشور دیگری که عضو اتحادیه است، مستفید شده و در شوری های شهرداری ها، رأی داده و همچنان خود را نامزد نمایند. شوری قانون اساسی فرانسه این بخش معاهده را خلاف قانون اساسی خود میدانند، چنانچه ماده سوم قانون اساسی فرانسه، حاکمیت را به مردم فرانسه متعلق میدانند و چنین استدلال میکنند: "انتخابات شوری های شهرداری ها منجر به انتخابات شوری محل میگردد و شوری محل سناتور ها را انتخاب میکنند، از آنجاییکه وظیفه سناتوران اعمال حاکمیت است و حاکمیت متعلق به مردم فرانسه میباشد. خارجیان نباید حق رای را داشته و در انتخابات نامزد شوند". اما با روی آوردن دولت فرانسه به تعدیل قانون اساسی بتاريخ ۲۵ جون سال ۱۹۹۲، حق انتخاب شدن و حق رای به اتباع اتحادیه اروپا در داخل قلمرو فرانسه قسمی تسجیل شد که نه لطمه به حاکمیت ملی آن برساند و نه معاهده ماستریخت نادیده انگاشته شود، بگونه که اتباع اتحادیه اروپا در شوری شهرداری فرانسه حق دارند نامزد شوند و حق دارند رأی دهند، اما در مسائلی چون گزینش سناتورها که به حاکمیت ملی فرانسه مربوط است، مداخله نموده نمیتوانند.

مضاربه یا مشارکت کار و سرمایه

نکته: درگاه قضائی

پایان مضاربه با وفات یکی از طرفین:

قرار داد مضاربه با وفات یکی از طرفین قرارداد این مضاربه خود بخود باطل می گردد و پیامدهای ناشی از سود و زیان این قرار داد مضاربه، به ورثه منتقل نشده و وارثین متوفی نمی توانند فایده و ضرر همان قرار داد متوفی را متقبل شوند. ولی می توانند در صورتیکه خواسته باشند قرار داد جدید منعقد سازند.

مضاربه در بانکها:

اگر مشتری و نماینده بانک بر اساس قانون مضاربه با هم قرار دادی را امضاء کنند و بانک مکلف شود که تا رسیدن زمان پایان قرارداد مبلغی را ماهانه به صورت علی الحساب به سرمایه گذار تقدیم کند چنین توافقی ضرری به اصل قرار داد مضاربه زده و در این فرض اگر سایر شروط مضاربه رعایت گردد مضاربه صحیح بوده و سود دریافتی ناشی از این معامله حلال خواهد بود.

ضرر در مضاربه به عهده کیست؟

در صورت تلف شدن تمام یا قسمتی از سرمایه یا مال تجارت در صورتیکه ناشی از تعدی و تفریط عامل یا احادیث نبوی، شخصی دیگری نباشد به عهده صاحب سرمایه است. قانون مدنی و با سود جبران می شود مگر آنکه شرط شود

که خسارت صاحب سرمایه بر عهده عامل باشد بنا بر این الف - اگر عامل (انجام دهنده) در حفظ و نگهداری از سرمایه کوتاهی کند و مثل آنکه دست به معامله زنده غلط بودن آن بر همگان روشن و آشکارا باشد و در نهایت منجر به ضرر و زیان در اصل سرمایه گردد نسبت به آن مقدری را که تلف کرده است ضامن بوده و باید جبران کند.

ت - اگر در زمان عقد قرار داد مضاربه، شرط کرده باشند که تمام ضررها بر عهده عامل باشد طبق قرار گذاشته شده و توافقی که بین طرفین انجام شده است، تمام ضررهای حاصله از معامله بر عهده عامل خواهد بود و کسی حق ندارد چیزی از سرمایه مالک کسر علی الحساب به سرمایه گذار تقدیم کند چنین توافقی ضرری به اصل قرار داد مضاربه زده و در این فرض اگر سایر شروط مضاربه رعایت گردد مضاربه صحیح بوده و سود دریافتی ناشی از این معامله حلال خواهد بود.

تمام ضررهای حاصله از معامله بر عهده عامل خواهد بود و کسی حق ندارد چیزی از سرمایه مالک کسر علی الحساب به سرمایه گذار تقدیم کند چنین توافقی ضرری به اصل قرار داد مضاربه زده و در این فرض اگر سایر شروط مضاربه رعایت گردد مضاربه صحیح بوده و سود دریافتی ناشی از این معامله حلال خواهد بود.

قران شریف سوره مایده آیه دوم.
 قانن مدنی.
 حلال و حرام در اسلام تالیف قرضوی.

هر گاه زوجه از معاشرت با زوج ضرری را ادعا کند که دوام معاشرت را در چنین حالت بین امثال زوجین غیر ممکن گرداند، می تواند از محکمه مطالبه تفریق نماید.

قانن مدنی افغانستان ماده ۱۸۳